

Наукові перспективи
Видавнича група

№11 (39)

2024

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: право, серія: економіка, серія: педагогіка,
серія: техніка, серія: фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

З Україною

в серці!

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук із державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 11(39) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

**Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration»**

Public organization «Association of Scientists of Ukraine»

"Science and technology today"
*("Pedagogy" series, "Law" series, "Economics" series,
"Physical and mathematical sciences" series, "Technics" series)*

Issue № 11(39) 2024

Kiev - 2024

ISSN 2786-6025 Online
УДК 001.32:1 /3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11\(39\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11(39))

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2024. № 11(39) 2024. С. 1144**

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 -
Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу
присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно
категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)*

*Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та
соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська
академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»*

*Рекомендовано до видавництва Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 24.10.2024, № 13/10-24)*

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index
Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до
міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Бахов Іван Степанович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Волк Павло Павлович – доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету авіонавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дівізніюк Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Квасніков Володимир Павлович – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково–дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)

- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кузьмич Людмила Володимирівна - доктор технічних наук, головний науковий співробітник Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Кунницький Сергій Олегович - кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник науково-дослідної частини Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Лук'янчук Олександр Петрович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри будівельних, дорожніх, меліоративних, сільськогосподарських машин та обладнання Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Маджд Світлана Михайлівна - доктор технічних наук, професор, професор кафедри зеленої економіки та економіки природокористування Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Київ, Україна)
- Мануель Давид Массено - доцент відділу права та захисту даних, старший науковий співробітник і член координаційного комітету лабораторії UBINET, запрошений член PDPC, член-консультант комісії цифрового права муніципальних адвокатських колегій Кампінаса та Прая-Гранде (Сан-Паулу), а також Комісії з інновацій, управління та технологій муніципальної адвокатської колегії Гуарульюса, коментатор IODA, почесний член IDEIA Institute, член Наукового комітету MICHN, член EDEN, член-кореспондент RedNAS, член UMAU, член-кореспондент UBAU (Португалія)
- Микитин Тарас Миронович - кандидат технічних наук, завідувач кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна - кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш – доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Огієнко Микола Миколайович - кандидат технічних наук, професор кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Одарченко Роман Сергійович - завідувач кафедри телекомунікаційних та радіоелектронних систем Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Опанасенко Володимир Миколайович – доцент кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ордановська Олександра Ігорівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційних технологій та методики навчання природничих дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Охріменко (Жмурко) Тетяна Олександрівна - старший науковий співробітник кафедри комп'ютеризованих систем управління Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Паскаль Олена Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Поліщук Віталій Васильович – кандидат сільськогосподарських наук, завідувач відділу зрошення, відділення меліорації Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Стахова Анжеліка Петрівна – старший викладач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Фесенко Андрій Олексійович - кандидат технічних наук, асистент кафедри кібербезпеки та захисту інформації Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Черненко Варвара Петрівна - кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики і вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (Кременчук, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна - доктор економічних наук, професор, Академік економічних наук України, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Яцишин Андрій Васильович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Право»

Берч В.В.

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

15

Бученко Д.А.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО НАСИЛЬНИЦЬКОГО ЗНИКНЕННЯ ЛЮДИНИ

25

Висоцький С.В.

ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

36

Войтенко К.Є., Стрельченко О.Г.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ У ПЕРІОД ВІЙНИ

45

Гомонай В.В.

МОДЕЛІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

55

Єфіменко В.Д.

АДВОКАТ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ

67

Кішінець Ю.А.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ПРОБЛЕМИ КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

76

Лимар Ю.В.

РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ПО СУТІ

92

Мартищенко С.Л.

РОЗВИТОК РАЙОННОГО РІВНЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

103

Мельник А.В.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРИВ НА ОБ'ЄКТИ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА У ВИПАДКУ БАНКРУТСТВА ЗАБУДОВНИКА

112

Мудролюбова Н.О., Просандєєва Л.Є. 119
МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА КОНФЛІКТИ: ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ

Парасюк М.В. 133
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТУ СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Поддимає А.Б. 142
ГНОСЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Скриньковський Р.М. 153
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ

Томляк Т.С., Собчук Т.П. 168
«ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИХОДУ ДЕРЖАВИ З ЄС»

Томляк Т.С., Суліма О.В. 179
ВІДСТРОЧКА ВІД ПРИЗОВУ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА

Томляк Т.С., Присяжнюк О.В. 202
ДИСЦИПЛІНАРНІ СТЯГНЕННЯ, ПРОЦЕДУРА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА

Хряпченко В.П. 225
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ І ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Шевчук О.М., Мартиновський В.В. 237
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

СЕРІЯ «Економіка»

Войтко С.В., Скоробогатова Н.Є., Іванова Т.В. 246
ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ СИТУАЦІЯМИ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

- Іваненко В.Ф., Іваненко Ф.В.** 261
ЕФЕКТИВНІСТЬ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
- Іщенко Н.В., Джога О.В., Благополучна А.Г.** 273
*ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ХОЛОДИЛЬНОГО ЗБЕРІГАННЯ ТА ЗАМОРОЖУ-
ВАННЯ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ У РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ*
- Коцур Н.І., Коцур Д.В.** 282
*НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ АКАДЕМІКА М. В. ПТУХИ (1884-1961) В
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ВИМІРІ*
- Лазоренко Л.В., Гринчак Н.А.** 295
МОДЕЛЮВАННЯ ЯК МЕТОД НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
- Лисов О.О., Письменна М.С.** 304
*НАПРЯМКИ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОГО
ПІДПРИЄМСТВА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД*
- Літовка-Деменіна С.Г., Григор'єва Л.В., Куш Л.І., Гриндій О.С.,
Іваненко В.О.** 317
*КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО І ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ*
- Перцович Т.О., Розумович Н.Ф.** 325
*ТРАНСФОРМАЦІЯ ТОРГІВЛІ, ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН НА
ТОРГОВІ ПРОЦЕСИ*
- Питель Б.М.** 340
*АКТУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ*
- Правдюк М.В.** 347
СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
- Рудаченко О.О., Угоднікова О.І., Троян В.І., Кравцова С.В.** 359
*КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ*
- Тітов В.В.** 372
*ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕ-
ТИНГУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ
РИЗИКІВ*

УДК 336.225

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11\(39\)-347-358](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11(39)-347-358)

Правдюк Марина Володимирівна кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування, Вінницького національного аграрного університету, вул. Сонячна 3, м. Вінниця, 21000, тел.: (067) 729-97-64, <https://orcid.org/0000-0002-1420-8609>

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто систему оподаткування в умовах її трансформації. Створення дієвої податкової системи є вирішальним чинником для підвищення конкурентних переваг держави. У сучасному світі податкова конкуренція між країнами стає все більш інтенсивною, що акцентує важливість запровадження цифрових технологій у сфері оподаткування. Це сприяє суттєвому підвищенню ефективності діяльності податкових органів і підтримує розвиток податкових систем на більш високому та сучасному рівні. З'ясовано, що оптимізація оподаткування підприємств залишається постійно актуальним питанням для платників податків. Для вирішення цього завдання потрібна значна підтримка, включаючи людські ресурси, технічні засоби та інші види допомоги.

Сучасний підхід передбачає впровадження інноваційних інтегрованих структур, які допоможуть подолати наявні труднощі. Визначено, що головною метою оподаткування є отримання прибутку, але негативний вплив оподаткування на економічну ефективність і зростання має бути зведений до мінімуму, а розподіл податкового тягаря має відповідати принципам справедливості розподілу. Виявлено, що добровільне дотримання податкового законодавства може бути досягнуто шляхом розвитку відносин взаємної довіри та використання податковими органами своїх повноважень у законний спосіб.

Цифровізація та технології здатні суттєво покращити процес збору, обробки та аналізу інформації податковими органами, сприяючи підвищенню ефективності, прозорості та справедливості податкових систем. Для платників податків цифровізація може спростити виконання податкових зобов'язань, зробивши цей процес більш інтегрованим у їхнє повсякденне життя та бізнес-діяльність. Новітні технології відкривають можливості для спрощення процесу оподаткування, зменшення навантаження на платників податків. Цифрова трансформація сприяє переосмисленню процедур розрахунку та сплати податків, впроваджуючи ці процеси в пристрої та програмне забезпечення, які використовують платники податків у своєму повсякденному житті.

Ключові слова: оподаткування, податкова цифровізація, податки, податкове адміністрування, цифрова економіка, цифрова трансформація, цифрові технології.

Pravdiuk Maryna Volodymyrivna Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Vinnytsia National Agrarian University, St. Sonyachna, 3, Vinnytsia, 21000, tel.: (067) 729-97-64, <https://orcid.org/0000-0002-1420-8609>

THE TAXATION SYSTEM UNDER THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION

Abstract. The article examines the taxation system in terms of its transformation. Creation of an effective tax system is a decisive factor for increasing the competitive advantages of the state. In today's world, tax competition between countries is becoming more and more intense, which emphasizes the importance of introducing digital technologies in the field of taxation. This contributes to a significant increase in the efficiency of tax authorities and supports the development of tax systems at a higher and more modern level. It was found that the optimization of corporate taxation remains a constantly relevant issue for taxpayers. This task requires significant support, including human resources, technical facilities and other types of assistance.

The modern approach involves the introduction of innovative integrated structures that will help overcome existing difficulties. It was determined that the main purpose of taxation is to generate profit, but the negative impact of taxation on economic efficiency and growth should be minimized, and the distribution of the tax burden should comply with the principles of equitable distribution. It was found that voluntary compliance with tax legislation can be achieved by developing relationships of mutual trust and using tax authorities in a legal manner. Digitization and technologies can significantly improve the process of collecting, processing and analyzing information by tax authorities, contributing to increasing the efficiency, transparency and fairness of tax systems. For taxpayers, digitalization can simplify tax compliance by making the process more integrated into their daily lives and business activities. The latest technologies open opportunities for simplifying the taxation process, reducing the burden on taxpayers. Digital transformation is helping to redefine tax calculation and payment procedures by embedding these processes into the devices and software that taxpayers use in their daily lives.

Keywords: taxation, tax digitization, taxes, tax administration, digital economy, digital transformation, digital technologies.

Постановка проблеми. В сучасному глобалізованому світі з його стрімкими змінами в різних сферах життя, цифрова трансформація, як техніко-

технологічне ядро цифрової економіки є драйвером впровадження новітніх цифрових технологій, що трансформують структуру доданої вартості продукту, шляхом інтеграції цифрової та інтелектуальної складової в ланцюг його створення. Цифрова трансформація економіки передбачає перехід процесів і технологій бізнесу на більш сучасні та ефективні рішення [1]. Саме вдосконалення власних «цифрових можливостей» дозволяють: створювати інноваційні цифрові платформи, адаптивні системи безпеки, цифрові двійники об'єктів (Digital Twin); формувати мережеву сервісну архітектуру; розвивати такі сектори, як штучний інтелект, доповнена і віртуальна реальність, системи чат-спілкування, блокчейн [2].

При цьому, цифрова реальність висуває нові вимоги до суб'єктів господарювання як на державному та регіональному рівнях так і на рівні організацій, орієнтованих на стратегічну перспективу, що в свою чергу впливає на якість виготовленого продукту, надання послуг, інноваційність та прибутковість. Цифровізація – є однією з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, яка формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління, розширює доступ до охорони здоров'я, освіти та банківської справи, підвищує якість та охоплення державних послуг, розширює спосіб співпраці людей, пандемія Covid-19 довела важливість та потрібність цифрових технологій для добробуту населення та розвитку економік [3].

Однак цифровізація потребує значних фінансових вкладень і залучення кваліфікованих людських ресурсів, що спричиняє активне впровадження цифрових рішень переважно великими корпораціями. Сплата податків супроводжує діяльність будь-якого підприємства протягом усього його існування, а підприємства, в свою чергу, намагаються зменшити або оптимізувати обсяги податкових платежів. Як важлива складова державного управління, податкове адміністрування також піддається впливу технологічних трансформацій. Технологічний прогрес і нові інновації викликають швидкі зміни у глобальній податковій системі. У зв'язку з цим цифровізація податкових органів стає не просто вибором, а необхідністю, адже вони не можуть відставати у впровадженні цифрових технологій для оптимізації своєї роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти формування та розвитку податкової системи висвітлюються такими українськими ученими та іноземними економістами як: Мальована Д.О., Старкова Ю.О., Шашко, М.Д., Правдюк М.В., Подолянчук О.А., Слаблюк Н.С., Кліменко Д.І., Гетьманцев Д.О., Fjord, L., Koerver S., Chetty, R., Adam L., Kroft K та іншими.

Метою статті є дослідження системи оподаткування в умовах цифрової трансформації.

Виклад основного матеріалу. Натепер немає жодної країни у світі, яка б існувала без установлених у ній податків, зборів або інших обов'язкових

платежів, що становлять переважну частину її фінансових надходжень, унаслідок яких така країна може існувати. З іншої сторони, податкові правовідносини посідають окрему, найважливішу ланку суспільних правовідносин із самого моменту державотворення, оскільки внаслідок податків держава спроможна виконувати ряд функцій перед суспільством, гарантуючи й забезпечуючи кожного необхідними умовами життя [4].

Фіскальна політика кожної країни виявляється в управлінні надходженнями та видатками бюджету. Управління бюджетом країни відображає політику уряду: цілі основних програм, пріоритети, зусилля уряду щодо надання суспільству необхідних послуг. Зазвичай податки розглядаються як: засоби реалізації державної політики; засоби управління та адміністрування держави, джерело формування бюджету. Основним завданням податкової системи є збір податків порядком фінансування державних функцій і програм.

Ставлення бізнесменів до податків часто негативне, оскільки будь-які податки суперечать економічним засадам підприємницької діяльності та спотворюють економічні відносини на ринку. Тому життєво важливо стежити за тим, щоб у процесі визначення бази оподаткування, тарифів та інших умов нарахування доходу не переступали межу, де не залишається ініціативи для чесного ведення бізнесу, де стає неможливим досягнення головної мети бізнес – зробити інвестиції доцільними та отримати додатковий прибуток [5].

Податки також є засобом регулювання індивідуальної та фірмової поведінки шляхом надання стимулів для бажаної поведінки та стримування небажаної діяльності; а прогресивні податки є інструментом проти надмірної різниці в багатстві. Податковий кодекс багатьох країн створює складне правове середовище, в якому платникам податків важко виконувати свої зобов'язання. Багато платників податків, особливо ті, які ведуть бізнес, наймають податкового фахівця, який допомагає, наприклад, у підготовці та поданні податкових декларацій або заяв про відшкодування [6].

Незважаючи на те, що різні автори називають багато інших завдань податкових систем, головним завданням має бути збір якомога більших надходжень до державного бюджету, при цьому знижується пригнічуваний вплив податків на розвиток бізнесу та всю економічну діяльність. Крім того, не слід забувати, що справляння податків з учасників господарської діяльності не тільки деформує економічні відносини, але й значно збільшує державні витрати та податковий тягар платників податків [7].

Країни з високими податками на мобільну економічну діяльність стикаються з ризиком втрати інвестицій і робочих місць, тому виникає тиск щодо зниження податків або перенесення податкового тягара на менш мобільну діяльність. При цьому тягар внутрішніх податків може частково лягти на іноземців. Це створює стимули для підвищення податків. У багатьох країнах ОЕСР необхідність пристосування внутрішніх податкових систем до

все більш глобалізованої економіки розглядається як ключовий фактор, що спонукає до внутрішніх податкових реформ [8].

Головною метою оподаткування є отримання прибутку. Але негативний вплив оподаткування на економічну ефективність і зростання має бути зведений до мінімуму, а розподіл податкового тягаря має відповідати принципам справедливості розподілу. З еволюцією державного устрою, змінами й розширенням багатоманітності суспільних відносин, розширенням міжнародної торговельної активності насамперед зазнає значних змін сфера встановлення та регулювання податкових платежів. Усе це впливає на появу досить складної юридичної побудови й важкого механізму податкових платежів, а також структури податкової системи.

Цифрова трансформація – це термін, який використовується в академічних науках для позначення організаційних змін під впливом цифрових технологій. Цифрова трансформація відбувається завдяки змінам, спричиненим технологічним розвитком організацій та навколишнього середовища. Певне коло дослідників, стверджують, що цифрова трансформація впливає на дотримання податкового законодавства, а одже податкова політика – це правило, видане урядом щодо сфери оподаткування. За наявності політики, яка сприяє платнику податків, очікується збільшення платника податків відповідність при виконанні податкових зобов'язань [9].

Цифровізація трансформує податкові процеси. Питання оптимізації оподаткування за допомогою цифрових технологій настільки актуальні, що зацікавили компанії «великої четвірки» (PwC, KPMG, E&Y, Deloitte). Фахівці консалтингових компаній надають консультації щодо податкового законодавства та зобов'язань щодо податкової звітності в режимі реального часу; оцінка податкової політики та стратегії тощо. Глобальні зрушення в напрямку цифрової трансформації та хмарних додатків надають безпрецедентні можливості для оптимізації оподаткування [10].

Однак цифровізація впливає на кількох суб'єктів: платників податків і податкові органи. Перетворення типової середньостатистичної податкової служби на сучасну високотехнологічну потребує певного часу та значних зусиль. Запровадження дійсно значущих технологій передбачає застосування стратегічних змін, які призводять до економії часу, витрат, підвищення ефективності тощо. При цьому цифрові технології є лише одним (хоча і обов'язковим) компонентом трансформації податкової служби [11].

Ніколи раніше податковим органам не доводилося так сильно впливати на її організацію та змінювати підхід, як сьогодні. Податки стикаються з глобальним макроподатковим середовищем, яке пов'язане з посиленням регулювання та контролю, а також зосередженням на тому, які юрисдикції мають право оподатковувати глобальний дохід. У такому середовищі для податкової служби стає все більш важливим отримати кошти, необхідні для

трансформації своєї діяльності відповідно до зростаючих вимог. Податкова трансформація повинна бути інтегрована в загальний бізнес і мати надійний і критичний підхід до реалізації своїх фіскальних функцій. Фахівці з питань оподаткування повинні володіти навичками використання нових технологій, а також керувати проектами вдосконалення процесів, щоб відповідати поточним вимогам.

Дотримання податкового законодавства являє собою соціальну дилему, в якій короткостроковий особистий інтерес мінімізувати податкові платежі суперечить колективному довгостроковому інтересу забезпечити достатні податкові кошти для суспільних благ. Відповідно до Slippery Slope Framework, соціальну дилему можна вирішити, а дотримання податкового законодавства можна гарантувати силою податкових органів і довірою до них. Проте рамки мовчать про динаміку між владою та довірою [12].

Orkaido and Karafo виявили, що люди з меншою ймовірністю вчинять податкове шахрайство, якщо вони вірять, що система справедлива. Етичний світогляд громадськості також відіграє важливу роль у визначенні ступеня добровільного дотримання податкового законодавства. Добровільне дотримання податкового законодавства значною мірою визначається етичним ставленням особи до ухилення від сплати податків. На етичну точку зору негативно впливають ідеалізм і податкові знання, але релятивізм допомагає [13].

Цікаво дізнатися про дослідження, проведене Soliz про роль етичної орієнтації та сприйняття ризику в дотриманні податкового законодавства.

Дослідження показує значний взаємозв'язок між сприйняттям платником податків фінансового ризику та його етичною орієнтацією, що вказує на складний зв'язок, який формує вибір особи щодо виконання податкових зобов'язань. Що робить цей висновок особливо інтригуючим, так це усвідомлення того, що вплив етичної орієнтації на дотримання податкового законодавства не є рівномірним, а залежить від рівня сприйняття фінансового ризику особи. Цей нюансований зв'язок означає, що люди можуть по-різному орієнтуватися на етичні міркування залежно від того, як вони сприймають пов'язані з цим фінансові ризики. Це спонукає нас задуматися над тим, як люди встановлюють баланс між своїми етичними принципами та практичними аспектами фінансового ризику, приймаючи рішення, пов'язані з податками [14].

Психологи зазначають, що добровільне виконання податкових зобов'язань і співпраця з податковою адміністрацією можуть сприятися завдяки довірі, заснованій на розумі, і законній владі органів влади, що може зменшити необхідність дорогого моніторингу [15]. Фахівці з податкового права неодноразово наголошували на важливості справедливого законодавства для дотримання податкового законодавства. Соціологічні дослідження відзначають, що соціальні норми, як правило, сприяють дотриманню податкових зобов'язань, навіть якщо через складність податкового законодавства недотри-

манья набуває більш витончених форм, таких як ухилення від закону. Навіть в економічній літературі зазначається, що соціальні норми, чесність і справедливість є важливими детермінантами бажання та спроможності платників податків співпрацювати з податковими органами, і, крім того, вказується на роль намірів і результатів діяльності уряду, а також вартості дотримання законодавства [16].

Дотримання податкового законодавства можна визначити як поведінку, за якої платники податків виконують усі податкові зобов'язання та реалізують свої податкові права. Відповідно платник податків комплаєнс визначається як ситуація, коли платник податків виконує всі податкові зобов'язання та реалізує свої податкові права, комплаєнс платника податків – це атмосфера дотримання та усвідомлення виконання податкових зобов'язань, виражається в обставинах, коли платники податків повністю та чітко заповнюють податкові форми та розуміють усі податкові закони та норми. Є кілька факторів, які можуть впливати на податок суб'єкта господарювання. Комплаєнс, а саме цифрова трансформація, податкова політика, характеристики компанії, уявлення про ефективність податку система та податкова соціалізація [17].

Однак світ не ідеальний, оскільки інформація про економічні результати та характеристики платників податків не є досконалою. Інформаційні обмеження лежать в основі традиційного економічного аналізу оподаткування. Уряд не в змозі перевірити всі економічні результати окремих осіб або домогосподарств. Дійсно, платники податків можуть спотворювати інформацію про свої доходи, споживання, багатство чи спадщину, щоб уникнути або навіть ухилитися від сплати податків. Інформаційні обмеження визначають спроможність уряду застосовувати податкові зобов'язання. Уряди використовують дорогу перевірку економічних результатів (податкові перевірки) і штрафи за недотримання, щоб полегшити інформаційні проблеми під час перевірки економічних результатів.

Готовність платника податків терпіти ризик, розмір штрафних санкцій у випадку ухилення та технологія податкового контролю визначають ступінь ухилення від сплати податків [18].

На нашу думку, добровільне дотримання податкового законодавства може бути досягнуто шляхом розвитку відносин взаємної довіри та використання податковими органами своїх повноважень у законний спосіб. Ми погоджуємось з окремими дослідниками, які показують, що суб'єктивні норми, уявлення про контроль над поведінкою, ставлення до податків і моральні зобов'язання є важливими чинниками у визначенні поведінки добровільного дотримання податкового законодавства [19]. Коли люди думають, що гроші, які вони сплачують у вигляді податків уряду, будуть інвестовані на благо громади, вони, швидше за все, платитимуть вищі податки; однак, якщо вони втратять віру в уряд або вважають його корумпованим чи

несправедливим, вони з меншою ймовірністю зроблять це. Вища відповідність означає зарібок більше грошей, які потім можна відкладати на розвиток країни та добробут суспільства. Здатність і готовність платників податків дотримуватись податкового законодавства, щорічно декларувати належний дохід і вчасно сплачувати належну суму податків призводить до дотримання податкового законодавства, що забезпечується різними податковими органами. Таким чином, ступінь дотримання платником податків податкового законодавства та нормативних актів визначає, чи збільшаться чи зменшаться національні державні доходи [20].

Дотримання вимог платниками податків завжди було класичним питанням, оскільки непокора платників податків часто призводить до ухилення від сплати податків. Платники податків намагаються мінімізувати податкові зобов'язання законними та незаконними засобами. У той же час податкові органи намагаються покращити дотримання законодавства, виявити ухилення від сплати податків, забезпечити виконання податкових правил і закрити ненавмисні лазівки для легального ухилення від сплати податків [21].

Значна кількість науковців та практиків наголошує на податковій обізнаності як на пояснення того, чому одні платники податків займаються законною діяльністю ухилення від сплати податків, а інші ні.

Обізнаність платників податків щодо податкових правил залежить від важливості податків [22]. Тому важливо враховувати та виважено підходити до неспроможності підприємств чи фізичних осіб чітко обліковувати чи сплачувати податкові зобов'язання. Якщо ні, це призводить до ухилення від сплати податків і зниження національного доходу. Багато держав світу зазнають величезних втрат через активне використання схем щодо оптимізації податків, метою якого є перенесення доходів в ті місця, де вони підлягають більш сприятливим режимам оподаткування шляхом заниження оподаткованої бази. Методи зниження податкового навантаження, що використовують транснаціональні корпорації, добре відомі вже протягом багатьох десятиліть. Вони включають в себе трансфертне ціноутворення, використання сприятливих податкових юрисдикцій, транзакції в країні з низьким рівнем оподаткування тощо. Цим діям значною мірою сприяв розвиток цифрової економіки та підвищення вартості нематеріальних активів, наприклад, брендів. Податкове регулювання виявляється застарілим у порівнянні із сучасними особливостями ведення бізнесу транснаціональних корпорацій [23].

Очевидно, що все ще є багато платників податків, які виконують свої податкові зобов'язання через існування стримуючих факторів, таких як податкова перевірка, або вирішальну роль для їхнього рішення відіграє фінансова детермінанта (ставка податку). Але слід зазначити, що є також морально та соціально віддані платники податків, які приймають свої рішення

відповідно до власних моральних стандартів або враховуючи соціальні норми свого середовища. Це узгоджується з заявою Брейтуейта про те, як можна покращити дотримання податкового законодавства шляхом переконання та заохочення платників податків до співпраці. Таким чином, настав час для політиків застосувати такі стратегії та стимулювати добровільне сплату податків. Крім того, слід підкреслити, що такі стратегії не обов'язково передбачають високий рівень витрат для податкової системи. Зрештою, останнім часом дослідники надали вагомі докази того факту, що стратегії примусу не завжди приносять ефективність [24].

Цифровізація та технології здатні суттєво покращити процес збору, обробки та аналізу інформації податковими органами, сприяючи підвищенню ефективності, прозорості та справедливості податкових систем. Для платників податків цифровізація може спростити виконання податкових зобов'язань, зробивши цей процес більш інтегрованим у їхнє повсякденне життя та бізнес-діяльність. Одже, якість відносин і рівень взаємної довіри між податковими органами та платниками податків мають вирішальне значення для визначення дотримання податкового законодавства в цифрову еру. Головні чинники, що впливають на ці відносини, охоплюють ефективну комунікацію, спрощення податкових процедур, чіткість податкового законодавства та цифровізацію податкових послуг.

Висновки. Цифровізація впливає як на державний, так і на приватний сектори, створюючи ризики для ухилення від сплати податків та посилення податкового планування, що може зробити податкове адміністрування складнішим. Вона також може збільшити витрати на забезпечення ефективного оподаткування, що знижує оптимальний рівень податкових ставок. Ми вважаємо, що платники податків добре обізнані про те, як правильно розраховувати, сплачувати і подавати звіти про свої податкові зобов'язання. Важливо розуміти, хто дотримується податкових норм, а хто ні, для оцінки впливу податкової системи на суспільство.

Для підвищення ефективності збору внутрішніх доходів і стимулювання економічного розвитку необхідно досліджувати ставлення платників податків до виконання податкових вимог і коригувати порушення. Вміння та бажання платників сумлінно декларувати дохід і своєчасно сплачувати податки сприяє загальному дотриманню податкового законодавства, що контролюється відповідними органами. Таким чином, рівень відповідальності платників податків впливає на зростання або зниження національних доходів. Важливо серйозно ставитися до ситуацій, коли підприємства чи фізичні особи не можуть належним чином обліковувати або сплачувати податки, оскільки це веде до ухилення від оподаткування і зменшення національних доходів.

Література:

1. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (дата звернення 19.10.2024)
2. Савицька Н. Л., Чміль Г. Л. Трансформація взаємодії суб'єктів ринку в умовах диджиталізації маркетингу. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Вип. 1 (01). С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-18>.
3. Fjord, L., Koerver S. The Digital Transformation of Tax Systems - Progress, Pitfalls and Protection in a Danish Context. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 2022. №. 22-10, 227-272. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4252832>
4. Лещенко Р. Суть та поняття податкової системи України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021 Випуск 6, С. 96-103 DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.16>
5. Lukaševičius, K. *Verslas ir mokesčiai*. Kaunas: Technologija, 1999. 156 с.
6. Jane Frecknall-Hughes, Katharina Gangl, Eva Hofmann, Barbara Hartl, Erich Kirchler. The influence of tax authorities on the employment of tax practitioners: Empirical evidence from a survey and interview study. *Journal of Economic Psychology*, 2023, p. 102629 <https://doi.org/10.1016/j.joep.2023.102629>
7. Kindsfaterienė, K., & Lukaševičius, K. The Impact of the Tax System on Business Environment. *The Engineering Economics*, 2008. № 2 (57), 70-77
8. M. Devereux, C. Fuest, in *Handbook of Safeguarding Global Financial Stability*, 2013. 754 p.
9. Meita, F., & Malau, M. . (2023). The Effect of Digital Transformation, Tax Policy, Company Characteristics and Perceptions on The Effectiveness of The Tax System During The Covid-19 Pandemic, Moderated By Tax Outreach. *Journal Research of Social Science, Economics, and Management*, 2(7), 1328. <https://doi.org/10.59141/jrssem.v2i07.375>
10. Deloitte. (n.d.). Tax governance in the world of Industry 4.0. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/in/Documents/tax/in-tax-tax-policynoexp.pdf>.
11. KPMG. (2018). Transforming the tax function through technology guide. A practical guide to 2020. Retrieved from <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/04/transforming-the-tax-function-final.pdf>. (дата звернення 19.10.2024)
12. Gangl, K., Hofmann, E., & Kirchler, E. (2015). Tax authorities' interaction with taxpayers: A conception of compliance in social dilemmas by power and trust. *New ideas in psychology*, 2015. 37, 13–23. <https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2014.12.001>
13. Orkaido, K., & Karafo, A. (2018). The Impact of Communication Strategies and Access to Finance on the Success of Small-scale Enterprises in Tabor Sub-city, Hawassa. *Research Journal of Finance and Accounting*, 2018 9 (21).
14. Soliz, Ashley Beckett. 2015. Tax Compliance: Ethical Orientation, Risk Perception and the Role of the Tax Preparer. Available online: <https://egrove.olemiss.edu/etd/350/> (accessed on 12 October 2024).
15. Erich Kirchler, Erik Hoelzl and Ingrid Wahl Enforced versus voluntary tax compliance: The "slippery slope" framework. *Journal of Economic Psychology*, 2008, vol. 29, issue 2, 210-225
16. Buettner, T., Grimm, V., Taxation, social norms, and compliance: Research questions and results. *J. Econ. Behav. Organ.* (2016), <http://dx.doi.org/10.1016/j.jebo.2016.02.004>
17. Olivandy, N. A., Astuti, T. P., & Siddiq, F. R. (2021). Analisis Faktor-Faktor Yang Mempengaruhi Kepatuhan Wajib Pajak UMKM Selama Pandemi Covid-19. *Wahana Riset Akuntansi*, 9 (2), 91– 105

18. Allingham, Michael G., and Agnar Sandmo. 1972. "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis." *Journal of Public Economics* 1 (1): 323–338.
19. Shaukat, M., & Younus, S. (2020). Voluntary Tax compliance Behavior in SMEs: Evidence from Pakistan and Turkey. *Review of Economics and Development Studies*, 6(open in a new window)(4(open in a new window)), 905–918. <https://doi.org/10.47067/reads.v6i4.289>
20. Abdu, E., & Adem, M. (2023). Tax compliance behavior of taxpayers in Ethiopia: A review paper. *Cogent Economics & Finance*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23322039.2023.2189559>
21. Slemrod, Joel B. and Shlomo Yitzhaki. (2002). Tax avoidance, evasion and administration, In Alan J, Auerbach and Martin Feldstein, editors, *Handbook of Public Economics*. 2002. Vol 3, page 1423-1470, Elsevier.
22. Chetty, R., Adam Looney, and Kory Kroft. (2009). Salience and Taxation: Theory and Evidence, *American Economic Review*, 2009. 99:1145-1177.
23. Steinmo, S. The leap of faith: the fiscal foundations of successful government in Europe and America. 2018. Oxford University Press. 336 p.
24. Paleka H, Vitezić V. Tax Compliance Challenge through Taxpayers' Typology. *Economies*. 2023; 11(9):219. <https://doi.org/10.3390/economies11090219>

References:

1. Kraus, N., Holoborodko, O., Kraus, K. (2018) Tsyfrova ekonomika: trendy ta perspektyvy avanharnoho kharakteru rozvytku.[Digital economy: trends and perspectives of avant-garde nature of development.] *Efektivna ekonomika- Efficient economy*. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (accessed on 12 October 2024). [in Ukrainian]
2. Savytska, N., Chmil, H. (2022) Transformatsiia vzaiemodii subiektiv rynku v umovakh dydzhytalizatsii marketynhu.[Transformation of the interaction of market subjects in the conditions of digitalization of marketing] *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka- Digital economy and economic security*. Vyp. 1 (01). S. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-18>. [in Ukrainian].
3. Fjord, L., Koerver, S. (2022) The Digital Transformation of Tax Systems - Progress, Pitfalls and Protection in a Danish Context. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, №. 22-10, 227-272. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4252832> [in English].
4. Leshchenko, R. (2021) Sut ta poniattia podatkovoi systemy Ukrainy [The essence and concept of the tax system of Ukraine]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava-Scientific bulletin of public and private law*. Vypusk 6, P. 96-103 DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.16> [in Ukrainian].
5. Lukaševičius, K. (1999) Verslas ir mokesčiai. Kaunas: Technologija, 156 p. [in English].
6. Jane Frecknall-Hughes, Katharina Gangl, Eva Hofmann, Barbara Hartl, Erich Kirchler.(2023) The influence of tax authorities on the employment of tax practitioners: Empirical evidence from a survey and interview study. *Journal of Economic Psychology*, p. 102629 <https://doi.org/10.1016/j.joep.2023.102629> [in English].
7. Kindsfaterienė, K., & Lukaševičius, K. (2008) The Impact of the Tax System on Business Environment. *The Engineering Economics*, № 2 (57), 70-77 [in English].
8. M.Devereux, C. Fuest,(2013) In Handbook of Safeguarding Global Financial Stability. 754 p.
9. Meita, F., & Malau, M. (2023). The Effect of Digital Transformation, Tax Policy, Company Characteristics and Perceptions on The Effectiveness of The Tax System During The Covid-19 Pandemic, Moderated By Tax Outreach. *Journal Research of Social Science, Economics, and Management*, 2 (7), 1328. <https://doi.org/10.59141/jrssem.v2i07.375> [in English].

10. Deloitte. (n.d.). Tax governance in the world of Industry 4.0. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/in/Documents/tax/in-tax-tax-policynoexp.pdf>. (accessed on 19 October 2024). [in English].
11. KPMG. (2018). Transforming the tax function through technology guide. A practical guide to 2020. Retrieved from <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/04/transforming-the-tax-function-final.pdf>. (accessed on 19 October 2024). [in English].
12. Gangl, K., Hofmann, E., & Kirchler, E. (2015). Tax authorities' interaction with taxpayers: A conception of compliance in social dilemmas by power and trust. *New ideas in psychology*, 37, 13–23. <https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2014.12.001> [in English].
13. Orkaido, K., & Karafo, A. (2018). The Impact of Communication Strategies and Access to Finance on the Success of Small-scale Enterprises in Tabor Sub-city, Hawassa. *Research Journal of Finance and Accounting*. 9 (21). [in English].
14. Soliz, Ashley Beckett (2015). Tax Compliance: Ethical Orientation, Risk Perception and the Role of the Tax Preparer. Available online: <https://egrove.olemiss.edu/etd/350/> (accessed on 12 October 2024). [in English].
15. Erich Kirchler, Erik Hoelzl & Ingrid Wahl (2008). Enforced versus voluntary tax compliance: The "slippery slope" framework. *Journal of Economic Psychology*, vol. 29, issue 2, 210-225
16. Buettner, T., Grimm, V., Taxation, social norms, and compliance: Research questions and results. *J. Econ. Behav. Organ.* (2016), <http://dx.doi.org/10.1016/j.jebo.2016.02.004> [in English].
17. Oliviandy, N. A., Astuti, T. P., & Siddiq, F. R. (2021). Analisis Faktor-Faktor Yang Mempengaruhi Kepatuhan Wajib Pajak UMKM Selama Pandemi Covid-19. *Wahana Riset Akuntansi*, 9 (2), 91– 105 [in English].
18. Allingham, Michael G., and Agnar Sandmo. 1972. "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis." *Journal of Public Economics* 1 (1): 323–338. [in English].
19. Shaukat, M., & Younus, S. (2020). Voluntary Tax compliance Behavior in SMEs: Evidence from Pakistan and Turkey. *Review of Economics and Development Studies*, 6(open in a new window)(4(open in a new window)), 905–918. <https://doi.org/10.47067/reads.v6i4.289> [in English].
20. Abdu, E., & Adem, M. (2023). Tax compliance behavior of taxpayers in Ethiopia: A review paper. *Cogent Economics & Finance*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23322039.2023.2189559> [in English].
21. Slemrod, Joel B. and Shlomo Yitzhaki. (2002). Tax avoidance, evasion and administration, In Alan J, Auerbach and Martin Feldstein, editors, *Handbook of Public Economics*.2002. Vol 3, page 1423-1470, Elsevier. [in English].
22. Chetty, R., Adam Looney & Kory Kroft. (2009). Saliency and Taxation: Theory and Evidence, *American Economic Review*, 99:1145-1177. [in English].
23. Steinmo, S. (2018) The leap of faith: the fiscal foundations of successful government in Europe and America. 2018. Oxford University Press. 336 p. [in English].
24. Paleka, H, Vitezić, V.(2023) Tax Compliance Challenge through Taxpayers' Typology. *Economies*. 11(9):219. <https://doi.org/10.3390/economies11090219> [in English].